**MUÂVİYE BİN EBÎ SÜFYÂN ( radıyallahü anh )**

Eshâb-ı kiramın büyüklerinden. Emevî devletinin kurucusudur. Hicretten 19 yıl evvel (m. 604) yılında Mekke'de doğdu. Babası, Ebû Süfyân bin Harb bin Ümeyye, annesi Hind'dir. Peygamberimizin ( aleyhisselâm ) kayınbirâderi olup, Mekke'nin fethi günü babası ile beraber müslüman oldu. Sonra Medine'ye yerleşerek Peygamberimizin ( aleyhisselâm ) "Yâ Rabbi, onu doğru yolda bulundur ve başkalarını da doğru yola götürücü kıl!" ve "Yâ Rabbi! Muâviye'ye yazı ve kitab öğret, onu azâbından koru!" "Yâ Rabbi! Onu memleketlere hakim kıl!" duâlarıyla şereflendi. Vahy kâtibliğine alınması, Cebrâil aleyhisselâmın bildirmesi ile olmuştur. Cebrâil'in (aleyhisselâm ) getirdiği Kur'ân-ı kerîmi ve Peygamberimiz'in ( aleyhisselâm ) mektûblarını yazardı. Peygamber efendimiz namazda rükûdan kalkarken "semi'allahü limen hamideh" okuduklarında, ön safta bulunan Hazreti Muâviye "Rabbena lekelhamd" derdi. Bunu söylemek bütün müslümanlara sünnet olarak kaldı. Hazreti Muâviye Huneyn gazâsında Resûlullah'ın önünde babası ile birlikte kahramanca çarpıştı. Tebük gazvesine katıldı, Veda Haccında bulundu.

Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer zamanlarında Suriye taraflarındaki muharebelere katıldı. Hazreti Ömer, onu Şam vâlisi yaptı. Hazreti Osman, halifeliği sırasında, bütün Suriye'yi onun emrine verdi. Hazreti Ömer zamanında dört yıl, Hazreti Osman devrinde oniki yıl, Hazreti Ali'nin hilâfeti esnasında beş yıl, İmâm-ı Hasan vaktinde altı ay Şam vâliliği yaptı. Hazreti Osman'ın şehîd edilmesinden sonra, Hazreti Ali'yi, bütün müslümanlar halife-i müslimîn seçtiler. Hazreti Ali önce ortalığı yatıştırmaya çalıştı. Sahâbe-i kiramdan bir kısmı katillerin hemen yakalanarak kısas yapılmasını halifeden istediler. Bir kısmı ise susmayı tercih ettiler. Bunlardan her birinin başkasına uymayıp, kendi ictihâdıyla hareket etmesi dinen lazım idi. Zira Eshâb-ı kiramın hepsi müctehid idi ve her müctehidin kendi ictihâdı ile amel etmesi farzdır. Abdullah İbni Sebe adındaki yahudi işe karışarak, iş muharebeye sürüklendi ve Basra ve Cemel Vak'aları meydana geldi.

Hazreti Muâviye o zaman Şam'da vâli idi ve üçüncü kısım ictihâdında olup, idâresindeki müslümanları bu muharebelere karıştırmamıştı. Fakat Hazreti Ali Şamlıları da çağırınca, Hazreti Muâviye birçok hadîs-i şerîfleri düşünerek karşı taraf gibi ictihâd etti. Halife, Şamlılarla anlaşmak üzere iken, araya yahudi fitnesi karışarak Sıffîn muharebesi meydana geldi.

Bu muharebelerde bütün Eshâb-ı kiram gibi Hazreti Muâviye de ictihâdı ile hareket ederek, İslâmiyetin emrini yerine getirmeye uğraşmışdır. Nitekim Eshâb-ı kiramın, bu muharebeler esnasında bile birbirleriyle mektûblaştıkları, nasîhatverdikleri, sevişdikleri birçok misallerle meydandadır. Meselâ Sıffîn muharebesi sırasında Bizans İmparatoru ikinci Konstantin, hudutlarındaki İslâm şehirlerine rahatsızlık

veriyordu. Hazreti Muâviye ona mektûb yazıp, “Bu sarkıntılıkdan vazgeçmezsen, şimdi efendimle sulh yapar, onun askerinin kumandanı olur, oraya gelip şehirlerini yakarım. Seni domuzlara çoban yaparım” demişti. Yine aynı zamanda Halife Ali ( radıyallahü anh ) büyük bir kalabalık karşısında “Kardeşlerimiz bizden ayrıldı. Onlar kâfir ve fâsık değildirler, çünkü ictihâdları öyle oldu” buyurdu.

Hazreti Muâviye Hicrî 41 yılında Kûfe’de halife seçildi. Hazreti Hasan hilâfeti bıraktıktan sonra bütün İslâm memleketlerinde meşrû halife oldu. Ondokuzbuçuk sene hilafet ve saltanat sürdü. İslâmiyetin yayılmasında çok kıymetli hizmetlerde bulunmuştur. Hicretin 42. senesinde Sicistan’ı, 43’de Sudan’ı, 44’de Efganistan’ı, Kabil şehrini ve Hindistan’ın kuzey kısmını, 45’de Tunus’da Efrıkıyye şehrini aldı. Hicrî 48 senesinde gemilerle Kıbrıs’a giderek Kıbrıs’ı Bizanslılardan aldı. 50 senesinde İran’da büyük Kuhistan eyâletini fethetti. Yine aynı sene Bizans İmparatoru Dördüncü Konstantin zamanında, oğlu Yezîd’i büyük bir ordu ile İstanbul’u almağa gönderdi ve İstanbul kuşatıldı. Konstantin, her sene büyük vergi vermek şartıyla barış yapmak zorunda kaldı. 54 (m. 673)’de Ubeydullah bin Ziyâd’ı Horasan’daki orduya kumandan yapıp Ceyhun nehrini develerle geçerek Buhârâ’yı aldı. Hazreti Ömer tarafından feth edilen Kudüs geri alınmıştı. Hazreti Muâviye Kudüs’ü tekrar fethetti. Yemen, Mısır, Kayruvan, Irak, Azerbaycan, Anadolu, Horasan ve Maveraünnehir şehirlerine de hakim oldu. Büyük bir saltanata nail oldu ve çok sevildi. Peygamberimiz ( aleyhisselâm ) Hazreti Muâviye’ye“Benden sonra ümmetimin yerine hakim olursun. O zaman iyilere iyilik et. Kötülük yapanları da afv eyle” buyurmuştur. Resûlullahın ( aleyhisselâm ) sohbeti ve hayır duâlarının bereketiyle İslâmiyetin te’sîr sahasını çok genişletmiştir.

Hazreti Muâviye ömrünün son günlerinde okuduğu bir hutbeden sonra “Ey insanlar! Üzerinizde çok kaldım. Sizi usandırdım. Ben de sizden usandım. Artık ayrılmak istiyorum. Siz de benden ayrılmak ister oldunuz. Fakat size benden daha iyisi gelmez. Nitekim benden evvel gelenler, benden daha iyi idiler. Kim Allahü teâlâya kavuşmak isterse, Allahü teâlâ da ona kavuşmak ister. Yâ Rab! Sana kavuşmak istiyorum, sana kavuşmamı nasîb eyle! Beni mübârek ve mes’ûd eyle” dedi. Oğlu Yezîd’i çağırıp “Oğlum, seni, harblerde, yollarda yormadım. Düşmanları yumuşattım. Arapları sana itaat ettirdim. Hicaz halkını gözet. Onlar, senin aslındır. Sana geleceklerin en kıymetlisi onlardır. Irak’dakileri de gözet. Memurların azlini isterlerse azlet. Şamlıları da gözet ki, onlar senin yardımcılarındır. Hüseyn bin Ali mübârek bir zattır. Kûfeliler onu senin karşına çıkarabilirler. Ona galib geldiğin zaman afveyle, iyi karşıla. Onun bize yakınlığı ve büyük hakkı vardır. Resûlullahın ( aleyhisselâm ) torunudur” dedi. Hastalığı arttıkça “Resûlullah ( aleyhisselâm ) Bana bir gömlek giydirmişti. O mübârek gömleği bu güne kadar sakladım. Bir gün kestiği tırnakları da bu şişe içine koyup saklamıştım. Vefât ettiğim zaman o gömleği bana giydiriniz. O tırnakları da gözlerime ve ağzıma koyunuz. Belki onların hürmetine cenâb-ı Hak beni affeder” dedi. Sonra da “Ben öldükten sonra cömertlik ve ihsân da kalmaz, çok kimselerin gelirleri kesilir, isteyenler eli boş döner. Keşke Zî Tûva denilen köyde bir Kureyşli olsaydım da emirlik, hâkimlik ile uğraşmasaydım” diyerek bundan üzüldüğünü açıkladı. 60 (m. 680) senesinin Receb ayında Şam’da vefât etti. Kabri Şam’dadır.

Hazreti Muâviye, uzun boylu, beyaz tenli, heybetli, idi. Güzel konuşur, güzel idâreli davranırdı. Çalışkan, gayretli, azîmli idi. Arabistan’da şöhret yapmış dört Sahâbîden birisidir. Sanki her bakımdan devlet başkanı olmak için yaratılmışdı. Hattâ Hazreti Ömer, Hazreti Muâviye’ye her bakışta “Bu, ne güzel bir Arab Sultânıdır” derdi. Cins atlara biner, kıymetli elbiseler giyer, saltanat sürmekten zevk alırdı. Fakat Resûlullah’ın sohbetinin bereketi ile şeriatten hiç ayrılmazdı. Hazreti Ali onun hakkında “Muâviye’nin hakimliğini kötülemeyeniz! O giderse başların koptuğunu görürsünüz” buyurmuştur.

Birgün Resûlullah ( aleyhisselâm ) hayvanına binip Hazreti Muâviye’yi arkasına bindirmişti. Giderken “Yâ Muâviye, bana en yakın hangi uzvundur?” buyurdu. Karnım, deyince “Yâ Rabbi, bunu ilimle doldur ve yumuşak huylu eyle” diyerek hayır duâ buyurdu. Afv ve ihsânı hikâyeler teşkil etmiştir. Yumuşaklığı ve sabrı atasözü hâline gelmiştir. Birgün Hazreti Hasan borçlarının çok olduğunu söyleyince, seksenbin altın hediyye etti. Hazreti Muâviye, Amr İbni Âs’dan gelen bir mektûba yazdığı cevabta şöyle buyurdu: “Bilmiş ol ki, iyi işlerde düşünerek hareket etmek, insanı daha doğru neticelere ulaştırır. Hedefine ulaşan, acele etmiyendir. Acele eden, hüsrandadır. İşinde sebat eden, isâbet eder veya hedefe yaklaşır. Acele eden hataya düşer yahud hataya yaklaşır. Yumuşaklık kendisine kâr etmiyen kimseye, hiddet zarar verir. Tecrübelerden ders almayan şeref kazanamaz.”

Buyurdu ki: “Herkesi memnun etmek, mümkündür, yalnız hasetçi olanı memnun etmek zordur. Çünkü o ancak haset ettiği şeyin yok olması ile memnun kalır.” “Yumuşaklık gösterin ve tahammül ediniz ki, dâima fırsat sizin elinizde olsun. Fırsatı

ele geçildikten sonra dilerseniz hakkınızı alırsınız, dilerseniz afv edersiniz.”

Büyük İslâm âlimi Abdullah İbni Mübârek’e “Hazreti Muâviye ile Ömer bin Abdülazîz’den hangisi efdaldir?” diye soruldukda “Resûlullah’ın ( aleyhisselâm ) yanında giderken, Hazreti Muâviye’nin bindiği atın burnuna giren toz, Ömer bin Abdülazîz’den yüzlerce defa daha kıymetlidir” buyurmuştur. Hazreti Muâviye, Peygamberimizden ( aleyhisselâm ) çok hadîs rivâyet etmiştir. Bu hadîs-i şerîflerden birkaçı şöyledir: “Allahü teâlâ kime iyilik murâd ederse, onu din âlimi yapar ve dinine zarar verecek şeyleri ona bildirir. Ona, doğruyu gösterir.”

“Amel bir kab gibidir, sonu iyi olursa evveli de iyi olur.”

Ahmed, Ebû Dâvûd ve El-Hakimî, Muâviye’den merfû olarak rivâyet ettiklerine göre: “Ehl-i kitab, dinlerinde 72 fırkaya ayrıldılar. Bu ümmet ise 73 fırkaya ayrılacak, hepsi Cehennemde olacak. Yalnız bir tanesi müstesna, o da Ehl-i sünnet velcemâattır. Ümmetimden bir kavim ortaya çıkacak ki, bunlar, köpeğin sahibi peşinden koştuğu gibi nefsin arzularına uyacaklardır.”

Ahmed, Nesâî ve Ebû Davud’un Muâviye’den merfû olarak bildirdiklerine göre: “Bütün günahları Allah’ın bağışlaması umulur, yalnız müşrik olarak ölenin ve kasden bir mü’mini öldürenin afvolması umulmaz.”

Müslim’in Hazreti Muâviye’den rivâyet ettiğine göre; Resûlullah’tan işiterek, buyurdular ki: “Ben sadece bir haznedarım. Her kime gönül hoşnutluğu ile birşey versem, Allah onu ona hayırlı kılar. Yine her kime bir şeyi, isteği ve aç gözlülüğü sonucu verirsem, onun durumu yiyip yiyip doymayana benzer.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) En-Nâhiye, sh. 14

2) Tathîr-ul-cinân, sh. 7

3) Muhtasar-ı Tuhfe, sh. 3

4) El-A’lâm, cild-7, sh. 261

5) El-Kâmil fi’t-târîh, cild-4, sh. 2

6) Târîh-i Taberî, cild-4, sh. 180

7) Fâideli Bilgiler, sh. 337

8) Medâric-ün-Nübüvve, cild-2, sh. 661

9) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye, sh. 1038

10) Eshâb-ı Kirâm, sh. 358

11) Müsned-i Ahmed bin Hanbel, cild-4, 216

12) Müjdeci Mektûblar, 58, mektûb